

Rellegir Pedrolo?

No sé si es pot imaginar un exemple més desenfocat de novel·lista que el de Manuel de Pedrolo. Llegint alguns dels seus llibres i el seu ideari concret, a través de l'epistolari, ens trobem un novel·lista obstinat que va errar quasi totes les seves ambicions. Per exemple, la construcció de la novel·la total tot bastint un projecte de bojos dit *Temps obert* que volia reflectir tot de solucions narratives, argumentals, diferents a partir d'una situació concreta. És una pura follia. ¿Que no li havien explicat a Pedrolo que l'art és una convenció, un artífici que vol representar retòricament una part de la realitat, però que mai no pot ser una rèplica de la realitat? Ni tampoc una còpia exacta, és clar.

L'únic camp on va encertar és en voler fer novel·les de consum. Novel·les per a la massa segons els gèneres claus del segle XX: la novel·la negra i la novel·la de ciència-ficció. Aquestes són les novel·les que l'han fet conegut i s'han traduït.

Sense la dictadura, que va augmentar i corregir la claustrofòbia del seu caràcter, Pedrolo hauria pogut ser un novel·lista d'èxit, carregat de pretensions, si voleu, que es veuria avalat per les múltiples edicions de les seves novel·les de lladres i serenos. Seria un perfecte novel·lista de masses. I ho dic sense ironia: és una opció perfectament legítima.

Llavors tothom sabia que Pedrolo és un novel·lista primet, però digne de ser llegit mentre un flamant tren ens porta de Lleida a Barcelona. Manuel de Pedrolo hauria escrit, en un país sense dictadura, més aviat novel·les roses o novel·les eròtiques —un altre gènere que tocava sovint i bé—, d'aquelles que es poden comprar en un quiosc de l'estació de trens o a la sala d'espera d'un aeroport. O es fan llegir als escolars primerencs.

Però la dictadura, per mor d'una censura bèstia i total, va convertir un escriptor mediocre en una mena de magne escriptor censurat pel franquisme que tenia dotzenes de manuscrits desats al calaix. I amb aquesta llegenda, escrita a la contraportada de totes les novel·les que li publicava edicions 62, Pedrolo va ser llegit més com un imago contra la dictadura que no com un escriptor. Vull dir que era més un símbol de la resistència catalana contra el franquisme que no pas un escriptor de solera que sabés contar històries magnífiques. Era un escriptor que farcia les seves planes d'un erotisme salvatge i brusc, que naturalment, per un públic il·letrat, juvenil i calent, era la màxima ex-

pressió de l'art. La gran explosió de Pedrolo es produeix en els anys de la transició i, després va de baixa, fora dels seus llibres de gènere.

I es va construir un mite literari sobre el pedestal de la censura. Pedrolo no va ser un escriptor, va ser un estendard de la llibertat sexual, de la llibertat nacional i de les llibertats personals. I ara és un estendard de la rebel·lia permanent. Passats els anys, però, Pedrolo és il·legible. Pedrolo és un escriptor mediocre, un novel·lista errat i un poeta incert. (Amb algunes pàgines que s'han de garbellar, és cert, però molt poca cosa).

Pedrolo es va equivocar en moltes coses. Per exemple, a adoptar una posició ambígua respecte al seu país d'origen. Vull dir Tàrrrega i Lleida, que apareixen fugaçment en algunes novel·les sempre reflectides com un lloc de gent tancada, de gent apegada a les tradicions. Pedrolo és un escriptor de Barcelona, de l'asfíxia de Barcelona. Dels seus carrers espessos, de les cambres i passadissos d'una ciutat atapeïda. De la classe mitjana que viu en pisos estrets i vides retallades. De les passions d'una època concreta.

I, paradoxalment, l'únic lloc on l'ha reivindicat, estudiat i on l'ha editat ha estat des de Tàrrrega i Lleida. A Barcelona no el tenen gaire en compte —o quasi.

L'únic que ha quedat, literàriament parlant, és el *Mecanoscrit del segon origen*: un tebeo que explica molt de la seva actitud de base. Pedrolo no volia acceptar la vida social com era: estava corsecat per una utopia que el minava per dins. Pedrolo hauria volgut destruir aquest món i hauria confiat a una noia verge i bruna i a un xiquet l'engendrament d'un món nou. Ara, hauríem rigut quan la noia s'hagués fet una mare gran, amb el desig de supervivència projectat conservadorament sobre el seu fill.

Pedrolo era un rebel per sistema perquè li va tocar ballar amb la més lletja: amb l'època de postguerra més obscura del segle XX.

Obstinat com era, va convertir aquella rebel·lia en una mena de tossuderia còsmica. I es va venjar del món, reescrivint-lo ell mateix. Ara no sé quin món és més plumbi: si el que ell va reescriure o bé el que vivim realment.

ANDREU LONCA

Andreu Lonca

SEGRE

31-12-00